

Висновки. У цілому реалізація розглянутої в статті соціально-педагогічної умови адаптації іноземних студентів до навчання в медичному ВНЗ привела нас до висновку про доцільність її упровадження в процес навчання.

Література

1. Буш Г.Я. О диалогической теории творчества / Г.Я. Буш // Современные проблемы теории творчества : сб. науч. ст. / [под ред. Г.Я. Буша]. – М. : Поиск, 1992. – С. 12–27.
2. Галузинский В.М. Индивидуальный подход в воспитании учащихся / В.М. Галузинский. – К. : Рад. школа, 1982. – 136 с.
3. Довгополова Я.В. Формування толерантних відносин студентів у полікультурному середовищі вищого навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук / Я.В. Довгополова. – Х. : Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2007. – 206 с.
4. Епанчин П.М. Воспитание веротерпимости в общеобразовательной школе как одна из форм профилактики экстремизма / П.М. Епанчин // Образование. – 2003. – № 9. – С. 59–62.
5. Макаев В.В. Поликультурное образование – актуальная проблема современной школы / В.В. Макаев, З.А. Малькова, Л.Л. Супрунова // Педагогика. – 1999. – № 4. – С. 3–10.
6. Мудрик А.В. Введение в социальную педагогику : учеб. пособ. для студентов / А.В. Мудрик. – М. : Изд-во Ин-та практ. психологии, 1997. – 137 с.
7. Уолцер М. Про толерантність / М. Уолцер ; [М. Лупішко (пер. з англ.)]. – Х. : РА-Каравела, 2003. – 148 с.
8. Фокин Ю.Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: Методология, цели и содержание, творчество : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / Ю.Г. Фокин. – М. : Академия, 2002. – 224 с.
9. Woodrow M. Values in European Higher Education. The Ethnicity Test / M. Woodrow, D. Croiser // Education, Culture and Values. – 1998. – Vol. 6. – P. 97–100.

РАДЧЕНКО А.В.

ДІАГНОСТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я У ВНЗ

Проблеми професійної підготовки вчителя, а також дослідження його професійної діяльності надзвичайно актуальні на сучасному етапі, тому цьому присвячено багато праць вітчизняних і зарубіжних авторів. Так проблеми загальнопедагогічної підготовки вчителя у вищій школі вивчають О. Абдуліна, О. Антонова, Ю. Бабанський, І. Бех, В. Бондар, В. Бобривський, О. Глузман, Б. Коротяєв, С. Сисоєва, І. Підласий, С. Харченко та ін.; психологічні особливості становлення майбутнього педагога, його готовність до професійної діяльності – М. Дьяченко, Н. Єрмолаєва, Р. Іматдінова, Л. Кандибович, Н. Кузьміна, А. Маркова, М. Фіцула та ін.; педагогічні фактори професійного становлення, що сприяють формуванню та розвитку майстерності майбутнього фахівця та його компетентності, – В. Адольф, Є. Барбіна, Б. Грицюк, О. Дубасенюк, І. Зязюн, В. Сластьонін, О. Чебикін та ін. Окремим аспектам розвитку професійної підготовки вчителів у вищих навчальних закладах освіти з питань зміцнення здоров'я школярів присвятили свої наукові праці Н. Абаскалова, І. Бабич, В. Горашук, О. Дубогай, С. Кириленко, Л. Колгоморова, С. Тіщенко та ін.

Водночас треба відзначити, що проблема професійної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я є новою та потребує подальшої розробки. Відповідно до логіки наукового дослідження необхідні подальші наукові кроки в напрямі вивчення й аналізу реальної практики професійної підготовки майбутніх вчителів основ здоров'я до діяльності. Але спочатку вважаємо за потрібне обґрунтувати та розробити категоріальну базу дослідження.

Виходячи з вищесказаного, сформулюємо критерії ефективності професійної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я.

Перший критерій – мотиваційно-ціннісний. Цей критерій характеризує самосвідомість майбутніх учителів основ здоров'я, міру сформованості системи їх професійних ставлень до значущості педагогічної діяльності, а також компонент уявлення студентів про майбутню професію, самооцінку себе як професіонала, професійну мотивацію, інтернальність як корелят відповідальності за результат своїх дій, сприйняття здоров'я як найвищої життєвої цінності, розуміння цілей виховання здорової людини та небайдужого ставлення до власного здоров'я.

Другий критерій ми визначаємо як критерій науково-теоретичної когнітивності. Він характеризує рівень оволодіння майбутніми вчителями основами здоров'я, теоретичною базою гуманітарного та наукового знання з проблем основ здоров'я.

Третій критерій – критерій оволодіння практичної когнітивності. Він відображає рівень оволодіння засобами майбутньої професійної діяльності на практиці. Кожен із трьох критеріїв є сумою емпіричних показників, що входять до нього.

Розглянуті вище критерії, їх показники та рівні сформованості за кожним з них дадуть нам змогу визначити ефективність розроблених педагогічних умов підготовки майбутніх учителів основ здоров'я.

Розпочинаючи аналіз за розробленими нами критеріями, варто зробити діагностику мотиваційно-ціннісного критерію як показника ефективності професійної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я.

Після проведення діагностики професійної підготовки в цьому контексті виявлено: професійна мотивація більшості студентів перебуває на середньому рівні, що свідчить про невизначеність у їх мотиваційній сфері. Відсутність динаміки з першого до третього курсу свідчить про недостатні заходи, які приймаються у педагогічному процесі для підвищення бажання студентів виявляти набуті знання.

Оцінка образів “Я-реальне”, “Я-студент” і “Я – майбутній професіонал” у більшості студентів досить висока, але не є неадекватною. Сила цих трьох образів також оцінюється студентами приблизно однаково, однак частка середніх оцінок у показнику сили образу набагато вища, ніж у показнику оцінки. Активність трьох образів також мало відрізняється і так само, як сила, має значну кількість середніх і високих оцінок.

Аналіз цілісності трьох основних образів свідчить про те, що самооцінка студентів характеризується досить високою цілісністю, при цьому образ “Я – майбутній професіонал” формується на основі образу “Я-студент”.

Динаміка самооцінки образів свідчить про підвищення оцінки та поваги до образу “Я – майбутній професіонал” залежно від курсу, підвищується оцінка сили та активності цього образу.

Тест інтернальності-екстернальності показав, що вибірка студентів характеризується рівною мірою середніми й високими значеннями інтернальності, що свідчить про їхню здатність і бажання бути відповідальними. Відповідальність є якістю, багато в чому залежною від виховання в родині, тому процес навчання не впливає на її розвиток – студенти різних курсів не відрізняються за рівнем екстернальності-інтернальності.

Дослідження розуміння цілей виховання здорової людини показало, що більша частина студентів слабо уявляє ієрархію цілей виховання і, відповідно, не має глибокого уявлення про процес виховання здорової особистості. Крім то-

го, розуміння цілей виховання здорової людини не залежить від курсу, а відтак, студенти не здобувають необхідних знань, щоб сформулювати системне бачення процесу виховання здорової людини.

Дослідження значущості здоров'я для студентів показало, що вони ставлять його на перше місце серед інших цінностей, причому найбільш важливим здоров'я є для студентів першого курсу, у студентів другого й третього курсів воно посідає третє та друге місця, тобто знаходиться у верхній частині ієрархії.

Дослідження ставлення до власного здоров'я показало, що гарний стан здоров'я викликає у студентів почуття задоволення, спокою, щастя, тоді як негативні почуття від погіршення здоров'я студентів вважають за краще приховувати. Однак анкета показує, що при погіршенні здоров'я студенти відчують себе, насамперед, засмученими та пригніченими, проте не відчують почуття сорому чи провини.

До трійки найпоширеніших методів підтримки здоров'я входять: відвідування спортивних секцій, фізичні вправи, уникнення шкідливих звичок. Менш за все студенти схильні до профілактичного відвідування лікаря й використання спеціальних оздоровчих систем. Аналіз основних причин недостатньої турботи про власне здоров'я показує, що студенти не схильні нехтувати здоров'ям. Відносно високу оцінку отримала така причина, як брак часу, проте її середньої оцінки недостатньо, щоб визнати її вагомою. Перелічені вище показники увійшли до ціннісно-мотиваційного критерію. Аналіз отриманих результатів за цим критерієм свідчить про переважання середніх балів з тенденцією до низьких:

	Низькі	Середні	Високі	χ^2	p
Ціннісно-мотиваційний критерій	21	69	10	37,4	<0,0001

Для дослідження науково-теоретичного критерію використано тест знань. Зміст цього тесту відображає основні теоретичні знання з курсу "Основи здоров'я". Результуючий бал тесту – це відсоток правильності виконання тесту.

Тестування знань студентів показало, що більшість студентів (65%) знаходяться в інтервалі середніх балів.

Порівняння студентів різних курсів засвідчило, що відсоток правильності тесту в студентів першого курсу нижче, ніж у студентів другого та третього курсу, – менше ніж 50%. При цьому студенти другого і третього курсу рівні за своїми знаннями.

Отримані дані свідчать про те, що основний багаж знань з основ здоров'я студенти здобувають на другому курсі, а очікуваного збільшення знань у зв'язку з закономірним продовженням навчання не відбувається.

Отримані значення розподілилися таким чином:

	Низькі	Середні	Високі	χ^2	p
Науково-теоретичний критерій	26	73	1	48,4	<0,0001

Показовим є те, що студентів з високим рівнем розвитку науково-теоретичного критерію всього 1%, тоді як на середні значення припадає 73%, а на низькі – 26%. Отримані дані свідчать про значну тенденції цього критерію в бік низьких балів.

Порівняння студентів різних курсів показало відсутність відмінностей. Таким чином, базові знання з основ здоров'я, сформовані на першому курсі, не збільшилися за два роки навчання.

Наступним кроком нашого дослідження буде аналіз критерію практичної когнітивності, до якого увійшли такі показники:

- вміння конструювати педагогічну діяльність;
- методична готовність;
- здатність вести роз'яснювальну роботу;
- знання основ індивідуальних оздоровчих систем, які визначалася за допомогою спеціальних анкет.

Усі проаналізовані показники були нормовані в інтервал 0–1 і зведені в один показник – практична когнітивність. Отримані бали розподілилися таким чином:

	Низькі	Середні	Високі	χ^2	P
Практична когнітивність	32	58	10	21,8	<0,0001

У вибірці переважають студенти із середніми та низькими значеннями практичної когнітивності. Високі значення властиві лише 10% студентів. Таким чином, ми спостерігаємо середній рівень розвитку практичної когнітивності з тенденцією до низьких балів.

Порівняння студентів трьох курсів не виявило відмінностей, що свідчить про відсутність динаміки в розвитку практичних навичок.

Висновки. Отже, професійна мотивація більшості студентів перебуває на середньому рівні, що свідчить про невизначеність у їх мотиваційній сфері. Відсутність динаміки з першого до третього курсу свідчить про недостатні заходи в педагогічному процесі для підвищення бажання студентів виявляти здобуті знання. Оцінка образів “Я-реальне”, “Я-студент” і “Я – майбутній професіонал” у більшості студентів досить висока, але не є неадекватною. Сила цих трьох образів також оцінюється студентами приблизно однаково, однак частка середніх оцінок у показнику сили образу набагато вища, ніж у показнику оцінки. Активність трьох образів також мало відрізняється і так само, як сила, має значну кількість середніх і високих оцінок.

Дослідження знань студентів за допомогою педагогічного тесту показало, що більшість студентів перебуває на середньому рівні, проте кількість студентів з високими балами більша, ніж із низькими. Відмінності студентів залежно від курсу полягають у більш низьких показниках студентів першого курсу, порівняно з другим і третім. Судячи з усього, знання, здобуті на другому курсі, є базовими і не посилюються на третьому курсі. Загальний результат з науково-теоретичного критерію свідчить про середню науково-теоретичну підготовленість студентів з тенденцією до низьких показників.

Показники, що об'єднуються в критерій практичної когнітивності, свідчать про переважно середній і низький рівні його розвитку. Студентів з високими значеннями всього 10%.

Спираючись на ці висновки, ми можемо продовжити наш науковий пошук і розробити відповідні педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів основ здоров'я.

Література

1. Совершенствование профессиональной подготовки будущих учителей / [Б.А. Грицок, Р.П. Скульский, С.В. Домбровский и др.] – Л. : Свит, 1990. – 148 с.
2. Концепція формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя у дітей та молоді : затверджено Наказом від 21.07.2004 р. № 605 // Завуч (Шкільний світ). – 2004. – № 28. – С. 25–28.
3. Концепція неперервної валеологічної освіти в Україні / [Т. Бойченко, В. Вадзюк, С. Волкова, В. Муратова та ін.] // Актуальні проблеми валеологічної освіти в навчальних закладах України в сучасних умовах : зб. наук. праць за матеріалами КДПУ імені Володимира Винниченка / [наук. ред. В.М. Манакін]. – Кіровоград, 2001. – С. 5–19.
4. Про вищу освіту : Закон України // Освіта України. – 2002. – № 17 (лютий). – С. 2–7.

СЕРДЮКОВА Р.Б.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ – ВАЖЛИВА УМОВА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ, ВИХОВАТЕЛЯ

*Учитель – це вічний двигун людської душі,
а вчительська праця – це щоденні творчість і мистецтво.
В.О. Сухомлинський*

Доля нашої держави й окремої особистості безпосередньо залежить від розвитку системи освіти. Приєднання України до Болонського процесу позначило важливу проблему реформування системи вищої професійної освіти, підвищення якості навчання, формування готовності випускників вищих навчальних закладів до подальшої діяльності в суспільстві.

В освітньому процесі у студентів формуються й розвиваються професійні компетенції, які визначають готовність до педагогічної діяльності. Поняття “професійна підготовка” включає в себе “... сукупність загальних і спеціальних компетенцій, що забезпечують успішну роботу за певною спеціальністю...”. Якщо майбутні педагоги сформуєть професійні навички ще в стінах вищого педагогічного навчального закладу, вони зможуть упевненіше стати на шлях самостійного оволодіння педагогічною майстерністю. Все частіше лунає вислів “Молоді вчителі – надія й опора школи. За ними – майбутнє.”

Молодих учителів очікує довге професійне життя. Праця вчителя вимагає особливих людських і професійних якостей, самовідданої любові до своєї справи й дітей. Питання про професійну адаптацію молодого вчителя є досить актуальним, йому необхідна психолого-педагогічна допомога, створення сприятливих умов для адаптації та успішної професійної діяльності.

Мета статті – розглянути педагогічну майстерність як основну умову продуктивної роботи педагога, як важливу умову формування особистості майбутнього вчителя, вихователя.

Останніми роками особливо гостро постає питання про призначення вищої школи. Парадигмальні зміни цілей освіти визначають нове розуміння функцій, здібностей, професійних уявлень учителя, зорієнтоване на компетентність і майстерність. Це відзначають сучасні вітчизняні вчені І.Д. Бех, І.А. Зязюн.

Педагогічні навчальні заклади готують учителів, вихователів. Як удосконалити педагогічний процес? Як домогтися того, щоб їх випускники були готові й здатні виховати саме нову людину, гідну сучасного суспільства?

Учительська праця – це праця створення людської особистості, це виховання молодого покоління, якому судилося продовжити почате старшим поколінням. До